

Др Марија М. Салма, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
M.Salma@pf.uns.ac.rs

АНАЛИЗА ЕВОЛУЦИЈЕ И САВРЕМЕНОГ СТАЊА ЦИВИЛНОГ ПРОЦЕСНОГ ПРАВА АУСТРИЈЕ¹

Сажетак: У раду су анализирана правила аустријског Закона о правничном процесу. Иако је овај закон донео још 1895. године, он је још увек у важности. Трајност уједно указује на вредност овог законодавног дела. Такође, овај закон је значајно утицао на средњеевропска и источноевропска процесна права. Сам ЗПП Аустрије, иако је сачувао своје основе, од времена доношења до данас доживео је бројне измене, укључив и измене које су настале крајем XX и почетком XXI века. Новије измене су настале под утицајем заједничког европског процесног права и тичу се надлежности, извршавања одлуке, поступка поводом илајног налога, посебних парничних поступака, као и ванпарничног поступка. Аустријско цивилно процесно право је као нормативни систем, са праћењем бољом либерализацијом, утицало и на српско право које је у систему и појединим институцијима преузело решења аустријског права. У раду се даје преглед система и основних институција грађанског парничног поступка Аустрије: тужба, одговор на тужбу, припремно рочиште, усмена расправа, доказна средства и доказни поступак, одлуке суда. Циљ је да се важећа садржина ЗПП-а Аустрије сагледа у контексту реформе српског Закона о парничном процесу.

Кључне речи: Аустријски Закон о парничном процесу, тужба, одговор на тужбу, усмена расправа, поднесци, доказивање, пресуда, правни лекови.

¹ Рад је настао као резултат истраживања на пројекту „Правна традиција и нови правни изазови“ чији је носилац Правни факултет у Новом Саду

Уводне напомене: Доношење и измене ЗПП-а Аустрије у светлу хармонизације са европским цивилним процесним правом

Аустријски Закон о парничном поступку (у даљем тексту АЗПП, *Zivilprozessordnung*, ZPO)² је донет крајем XIX века и уз бројне новеле³ и данас је у важности. Био је један је од најмодернијих парничних поступака у време доношења. То је остао и данас. Имао је утицаја на читав низ средњеевропских Закона о парничном поступку, најпре на Закон о парничном поступку Мађарске из 1911. године, па доцније, у другој половини XX века, на некадашње југословенско федерално цивилно процесно право, а затим, преко његових решења, у првој деценији XXI века, након осамостаљења РС, и на српско право.

Међутим, и само аустријско процесно право је претрпело утицаје, посебно утицај заједничког европског процесног права. Многе измене АЗПП-а које су настале у последњој деценији XX као и у првој и почетком друге деценије XXI века показују видан утицај заједничког европског цивилног процесног права, нарочито у области надлежности, достављања судских одлука,⁴ изршења судских и арбитражних одлука, арбитражног решавања спорова. У међувремену је дошло и до реформе ванпарничног поступка, као и неких посебних поступака, као нпр. радних спорова. Заправо, ради се о хармонизацији аустријског процесног права са смерницама и моделима европског права које се односе на парнични и ванпарнични судски и арбитражни поступак. Само аустријско процесно право је показало знаке хармонизације.

На законско регулисање арбитражног поступка је не само у Аустрији, већ и у већини европских континенталних права утицао и Maastricht-ски споразум (1993), који уводи заједничко европско тржиште на подручјима пуноправних чланица са слободним кретањем рада, производа, услуга и капитала, као и пратећи паришки модел-закон (1994) за регулисање арби-

² Вид. Gesetz vom 1.8. 1895 betreffend die Einführung des Gesetzes über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (*Zivilprozessordnung*) *Reichsgesetzblatt RGBL* 1895 /112, 113, *zuletzt novelliert* (последње измене), *BGBI (Bundesgesetzblatt)* I 2013 (VfGH). Потпуназив: Закон о судском поступку у грађанским споровима. Скраћени назив: Парнични поступак, или поредак грађанског судског поступка.

³ Вид. *BGBI* 1983/135, 136; 1984/501; 1985/70, 556; 1986/71; 1989/343; 1990/474; 1991/628; 1993/91; 1994/624; 1995/519; 1996/761; *BGBI* I 1997/22; *BGBI* I 1999/21; *BGBI* I 1999/125; 2000/135, 2001/96, 152; 2002/76; 2003/112, 114; 2004/120, 151; 2005/120, 164; 2009/30, 52, 137; 2010/58; 2011/21, 108; 2013/26. В., *Kodex des österreichisches Rechts, Justitzgesetze ABGB, UGB, ZPO, StGB mit Nebengesetzen* 2014/15, bearbeitet von Franz Mohr, Artur Weilingner, Heinrich Stumvoll, Helmut Fuchs, Oskar Maleczky, *Lexis-Nexis*, Wien, 2014, стр.439.

⁴ Вид. *Zustellungsgesetz*, *BGBI* 1982/200, последњеизмене: *BGBI* 1990/357; *BGBI* I 1998/158; 2001/137; 2002/65; 2004/10; 2008/5; 2010/11, 2013/33 (*Verwaltungsgerichtsbarkeits-Ausführungsgesetz*). В. *Kodex des österreichisches Rechts, Justitzgesetze, Lexis-Nexis*, Wien, 2014, стр. 583.

тражног поступка, који су уграђени у аустријски Закон о арбитражама. Брише се граница између тзв. унутрашње и спољнотрговинске арбитраже, будући да се сматра да се ради о истом, европском тржишту. Наравно, с тим у вези, дошло је до значајне реформе материјалног права, посебно у области законодавства о заштити потрошача⁵, као и Закона о предузетништву (*Unternehmensgesetzbuch*, 1897).⁶

Да би смо у наредном истраживачком периоду сагледали утицај аустријског процесног права кроз еволуцију српског процесног законодавства у фази прве Југославије, у фази друге Југославије, као и после осамостаљивања, од доношења ЗПП-а 2004. неопходно је да се изврши анализа система и садржине Закона о парничном поступку Аустрије, према важећем праву. Та анализа је потребна и са становишта поређења са домаћим важећим парничним поступком имајући у виду и поступак хармонизације са европским процесним правом.

Основе система и садржина (института) Аустријског грађанског судског поступка

Систем аустријског грађанског судског поступка, као и код нас, обавата *парнични, ванпарнични и извршни* поступак. Постоје, као и у нашем праву *посебни парнични поступци*, У ширем смислу, у систем судског поступка спада и *арбитражно судовање*, пред арбитражом, за спорове у привреди, под условом да постоји арбитражна клаузула, чиме се спор изузима из надлежности државног суда. Арбитражна одлука се спроводи (извршава) у принципу на исти начин као и правноснажна и извршна одлука парничног или ванпарничног суда. Не само у Аустрији, већ и у већини континенталних европских земаља, дошло је до значајне промене законодавства у области арбитражног решавања привредних спорова.

У овом раду ћемо посебну пажњу посветити **парничном поступку, пред државним судовима Аустрије.**

Аустријски **Закон о грађанско судском поступку** (Закон о парничном поступку од 1895, са доцнијим изменама) садржи шест делова (*Teil*), а делови су подељени на одеке (*Abschnitt*) и наслове (*Titel*). Закон садржи укупно 617 параграфа.⁷ Упркос бројним изменама које су уследиле и под већ наведеним

⁵ Вид. *Konsumentenschutzgesetz vom 8. März 1979*, сапоследњимизменама *BGBI I 209/66,135; 2010/28,107; 2011/22,77,100; 2013/50; 2014/33*. Вид. *Kodex des österreichischen Rechts, Justizgesetze, Lexis-Nexis*, Wien, 2014, стр. 225.

⁶ Вид. *Unternehmensgesetzbuch, 1897, DRGBI 1897/219*, последњеизмене: *BGBI I 2007/72; 2008/70; 2009/71, 135,140; 2010/29, 58,11; 2012/35; 2013/50*. Вид. *Kodex des österreichischen Rechts, Justizgesetze, Lexis-Nexis*, Wien, 2014, стр. 247-248.

⁷ Вид. *Kodex des österreichischen Rechts, Justizgesetze, Lexis-Nexis*, Wien, 2014, стр. 465-581.

утицајем европског цивилног процесног права, тај закон је задржао основна оригинерна обележја.

И пре утицаја европског права, дошло је до значајних измена у односу на ранији, предграђански систем формалне процедуре. Промене су се запажале пре свега у домену основних процесних обележја, начела. Та обележја су резултат цивилноправног развоја. Цивилно процесно право је функционално, у служби остваривања грађанских субјективних, материјалних права. Процесно право од грађанског периода више није систем формалних доказа. Грађански ЗПП Аустрије је са система формалних доказа према коме је за доказивање права био потребан одређени квантум и врста доказа, прешао на систем материјалног, стварног доказивања. Са формалне (писане) процедуре прелази се на усмени принцип, расправно начело. Прихвата се слободно располагање процесном грађом и захтевима у поступку. Тужилац може свој захтев да преиначи, да га повуче. Суд у парничном поступку спор не решава по службеној дужности. Странке се у току поступка могу поравнати. Захтев тужиоца са поднетим доказима уз спроведену контрадикторну расправу је основа расправе, али се уважава одговор туженог са његовим доказима. Ова обележја се могу показати кроз ближу анализу АЗПП-а.

Први део садржи **опште одредбе**. *Први одсек* овог дела саржи одредбе о **странкама и њиховим заступницима**. Први пак наслов у овом одсеку је посвећен *процесној способној* (*Prozessfähigkeit*)⁸. Према законској дефиницији⁹ лице је способно да пред судом као странка самостално предузима процесне радње (процесна способност) ако самостално и пуноважно може да преузима обавезе. Недостатак могућности оваквог обавезивања захтева заступање странке или за цео процес или за предузимање појединих правничних радњи. Старије малодобно лице може учествовати у спору у правним стварима у којима по грађанском праву има пословну способност и тада се не тражи учешће, одн. садејство законског заступника¹⁰. Законски заступник процесно неспособне странке има право на заступање, при чему суд, осим у очигледним случајевима, може да провери његово овлашћење пре предузимања прве процесне радње¹¹. Ако закон није што друго одредио, за поједине процесне радње које захтевају посебно овлашћење (пуномоћ) оно ће се проверити приликом предузимања прве процесне радње¹². Недостатак процесне способности, као и потребу за посебним пуномоћјем (овлашћењем) за вођење спора, суд мора имати у виду, по службеној дужности, у свакој фази поступка¹³.

⁸ Вид. Zivilprozessordnung, ZPO у даљем тексту АЗПП, параграф 1-10.

⁹ Вид. параграф бр.1. АЗПП

¹⁰ Вид. параграф бр.2. АЗПП

¹¹ Вид. параграф бр.4. АЗПП

¹² Вид. параграф бр.5. АЗПП

¹³ Вид. параграф бр.6. АЗПП

Други наслов садржи одредбе о *сујарничарсџиву* (Streitgenossenschaft) и о *главној инџервенцији* (Hauptintervention).¹⁴ Изузев у закону посебно прописаним случајевима, више лица могу тужити и могу бити тужени (супарничари) и то 1. ако имају права или обавезе у односу на предмет спора или ако се налазе у правној заједници, или ако их повезује исто чињенично стање, 2. Ако предмет спора чине захтеви односно обавезе засновани на истоврсном или битно истоврсном чињеничном основу, а истовремено је заснована надлежност суда за сваки од захтева¹⁵.

Трећи наслов регулише *учеџће њређеџ лица* у спору, *сџоредну инџервенцију* (Nebenintervention).¹⁶ (1) Ко има правни интерес да у текућем спору победи једна страна, може на њеној страни да ступи упоступак (споредна интервенција). (2) На такво ступање у спор су овлашћена и лица која су посебним законским прописима овлашћена на споредну интервенцију¹⁷. Закон регулише и *именовање њреџходника*.¹⁸

Четврти наслов регулише правни (процесни) положај *џуномоћника*¹⁹ Ако закон није другачије одредио процесне радње се могу предузети лично од стране странака или преко њиховог пуномоћника²⁰. *Аџсолуџна обавеза засџуџања* преко адвоката постоји у поступку пред првостепеним судом у правним стварима чија вредност предмета спора прелази 5000 ЕУР-а као и у свим правним стварима пред вишестепеним судовима.²¹ Субституција адвоката је могућа само преко помоћника који има положени адвокатски испит²².

Пети наслов првог дела регулише *џроџкове* поступка.²³ Према основној одредби свака странка сноси трошкове које је сама проузроковала²⁴. Трошкови судских радњи које су странке заједно иницирале или су предузете у интересу обе странке, било на основу предлога странке, било по службеној дужности, сnose заједно обе странке. Странка која је у потпуности изгубила спор, сноси трошкове противника, споредног интервенијента који се придружио странци, и то све трошкове који су настали током вођења спора предузетих у циљу остваривања права, пре свега оних који су за то

¹⁴ Вид. параграфе бр.11-16. АЗПП

¹⁵ Вид. Марија Салма, „Побијање судског поравнања”, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 2/2011, 146.

¹⁶ Вид. параграфе бр.17-20. АЗПП

¹⁷ Вид. параграф бр. 17. АЗПП

¹⁸ Вид. параграфе бр. 22-25. АЗПП

¹⁹ Вид. параграфе бр. 26-39. АЗПП

²⁰ Вид. параграф бр.26. ст. 1. АЗПП

²¹ Вид. параграф бр.27. ст. 1 АЗПП

²² Вид. параграф 15. Закона о адвокатури- Rechtsanwaltsordnung, BGBl 1990/474

²³ Вид. параграфе бр. 40-55. АЗПП

²⁴ Вид. параграф бр.40 ст. 1. АЗПП

били неопходни.²⁵ Ако је странка делом изгубила делом добила спор, трошкови се деле сразмерно. Трошкови се могу одредити бројчано или у сразмери према укупним трошковима. Трошкови обухватају судске таксе, државне таксе, трошкове службених радњи изван суда, накнаде сведоцима, вештацима, тумачима, преводиоцима, поротницима²⁶.

Шести наслов обухвата и мере обезбеђења *и*о*и*раживања између *с*и*р*а*н*а*к*а односно обезбеђења *и*р*о*цесних *и*р*о*цк*о*ва, који се на терет странке у виду вредносних папира или у новцу обавезно полажу на посебан рачун у банци.²⁷

Седми наслов обухвата (материјалну) *и*о*м*о*ћ* у *и*о*с*т*у*п*у*к*у*, при чему помоћ пружа она странка која је вољна да сноси трошкове вођења поступка у целини или у делу, ако има добру веру да ће тражени захтев бити усвојен, као и онај који је спреман да пружи неопходно издржавање странке и њене породице. Одредбе о помоћи у поступку вреде и у случају споредне интервенције.²⁸ (Одредбе су новелиране изменама ЗПП-а од 1.1.2013, BGBl I 2011/96).

Осми и девети наслов садржи одредбе о *и*у*м*ачу за високо (телесно или ментално) ограничена односно тешко хендикепирана лица (*hochbehinderte*) или лица која не могу да говоре, као и о неопходним пратиоцима²⁹.

*Д*р*у*г*и* *о*д*с*е*к* првог дела садржи одредбе о **поступку** пред парничним судом³⁰. Први наслов регулише *и*о*д*н*е*ск*е* странака. Свака странка, поред усмених радњи, може да поднесе поднеске, тражења, саопштења који се уводе у записник. Сваки поднесак мора да садржи означање суда, странака (са именом и презименом) податке о запослењу, месту становања и страначком својству (тузилац или тужени), податке о заступнику (ако га има) и опис предмета спора, опис прилога уз поднесак и њихов број, потпис странке одн. њеног заступника³¹. Свака представка мора да садржи кратак,сажети чињенични опис³². Представка се мора доставити противнику³³. Адвокат је овлашћен да исправе преузме директно у руке, уз потписивање посебне исправе о преузимању³⁴.

Други наслов садржи одредбе о *д*о*с*т*а*в*љ*а*њ*у³⁵. Према основној одредби прописаној изменама АЗПП,³⁶ достављање се врши по службеној дужности

²⁵ Вид. параграф бр. 41.ст. 1.АЗПП

²⁶ Вид. параграф бр. 43. ст. 1. АЗПП

²⁷ Вид. параграфе бр.56-62.АЗПП

²⁸ Вид. параграфе бр.63-73.АЗПП Одредбе су новелиране изменама ЗПП-а од 1. 1 2013, BGBl I 2011/96).

²⁹ Вид. параграфе бр. 73/а и 73/б АЗПП

³⁰ Вид. параграфе бр.74-225. АЗПП

³¹ Вид. параграфе бр.74-75. АЗПП

³² Вид. параграф бр. 76 ст. 1.АЗПП

³³ Вид. параграф бр. 81 ст. 1. АЗПП

³⁴ Вид. параграф бр. 83 ст. 1. АЗПП

³⁵ Вид. параграфе бр.87-122.АЗПП

³⁶ Вид. параграф бр. 87. ст. 1. измене АЗПП од 01. 05 2011,BGBl I 2011/111.

у складу са одредбама Закона о организацији судова, Закона о достављању³⁷. У земљи се достављање врши по правилу путем поште. Одредбе о начину достављања обавезују суд нарочито ако су предмет достављања пресуде, решења суда, позиви, записници или мере суда. Ако је једна процесна радња предузета против виша лица која немају заједничко овлашћено лица коме ће се вршити достављање, суд ће на предлог противника или по службеној дужности одредити лице коме ће се доставити спис³⁸. Тужба се има доставити уз доказ о достављању. Ако су обе странке заступљене преко адвоката, ако једна од њих добије писмени акт, обавестиће о томе и послати копију преко поште, телефакса или електронске поште заступнику друге странке³⁹. У погледу достављања у иностранству АЗПП одређује, (да ако се не ради о лицу из пар. 11, ст 2. и 3. Закона о достављању), достављање ће се извршити посредством савезног министарства правосуђа, уз сагласност савезног канцелара преко поште, уз употребу међународног поштанског саобраћаја⁴⁰.

Трећи наслов садржи норме о *роковима* и *рочиштима*⁴¹. Ако *рок* није прописан законом (законски рок) њега ће одредити суд, имајући у виду околности случаја (судски рокови). Ако закон није другачије одредио, заказивање рочишта се врши на предлог једне од странака, са одређивањем места, дана и сата рочишта код суда⁴².

Четврти наслов садржи одредбе о *пропуштању* и о *повраћају у пређашње стање*.⁴³ Пропуштање једне процесне радње, не дирајући у законом појединачно прописане остале последице, има за последицу да је странка искључена из (поновног) предузимања пропуштене процесне радње. Последице наступају по себи, по сили закона, осим ако последице нису по закону условљене подношењем предлога. У потоњем случају, ако је за процесну радњу предвиђен рок, пропуштена радња се може у том року надоместити⁴⁴. Ако је пропуштање уследило због непредвиђеног или неотклоњивог догађаја, правне последице ће се отклонити на основу предлога за повраћај у пређашње стање⁴⁵.

Пети наслов садржи одредбе о *прекиду* и *мировању* поступка.⁴⁶ У случају смрти једне од странака до *прекида* ће доћи само ако странка није била заступљена преко адвоката. Прекид ће тада трајати до преузимања спора од

³⁷ Вид. параграф бр.89/а Закона о организацији судова, Gerichtsorganisationsgesetz, *RGBI*, Nr. 21/1896. Закона о достављању *Zustellungsgesetz*, *BGBI* 200/1982, *BGB* II 2010/111 од 1.5.2011

³⁸ Вид. параграф бр.97 ст. 1 АЗПП

³⁹ Вид. параграф бр.112. АЗПП

⁴⁰ Вид. параграф бр.121. АЗПП

⁴¹ Вид. параграфе бр.123-143. АЗПП

⁴² Вид. параграф бр. 130 ст. 1. АЗПП

⁴³ Вид. параграфе бр. 144-154. АЗПП

⁴⁴ Вид. параграф бр.145. АЗПП

⁴⁵ Вид. параграф бр.146. ст. 1и2. АЗПП

⁴⁶ Вид. параграфе бр.155-170. АЗПП

стране универзалног законског следбеника⁴⁷. Ако је станка изгубила процесну способност или ако је законски заступник једне странке преминуо, или ако је престало својство законском заступнику, поступак ће се прекинути само ако овим променама погођено лице није било заступљено преко адвоката. Прекид ће у овом случају трајати дотле док се на предлог противника не појави нови законски заступник или пуномоћник и преузме спор⁴⁸. До прекида може доћи и услед инсолвентности туженог,⁴⁹ промене у субјективитету странке, или промене адвоката, као и услед рата.⁵⁰ Правне последице прекида су у томе, да у време његовог трајања не могу наступити правне последице претходно предузетих процесних радњи. Ток савког рока за предузимање процесне радње се прекида.⁵¹ До *мировања* поступка може доћи на основу споразума странака, али овим се не прекидају преклузивни рокови. Осим тога, мировање има за последицу да се поступак не може наставити пре истека рока од три месеца од времена споразума о мировању. Мировање траје до времена док једна странка не предложи заказивање усмене расправе, до истека рока предвиђеног споразумом за предузимање процесне радње. Кад истекне рок од три месеца или уговорени рок за предузимање неке процесне радње, суд ће заказати рочиште по службеној дужности за расправљање поводом процесне радње или ће на предлог противника одбити прихватање предузимања процесне радње.⁵²

Трећи одсек регулише поступак поводом *усмених* парничних радњи⁵³. Први наслов овог одсека прописује *јавности* рада пред судом, укључујући и фаза саопштавања одлуке суда. Слушаоци (публика) расправе морају бити ненаоружани. Приступ слушаоцима расправе може бити забрањен ако је то у интересу његовог личног развоја. Јавност је искључена ако то захтевају добри обичаји или разлози јавног поретка, или ако суд процени да јавност може бити злоупотребљена у циљу спречавања парничне радње или отежавања утврђивања чињеничног стања. Други наслов регулише процесне *предлоге странака* и *радње руковођења расправом*⁵⁴. Пред поступајућим судом странке поводом спора своје радње предузимају усмено. У споровима у којима је заступање преко адвоката обавезно, усмена расправа се припрема путем писаних предлога⁵⁵. Руковођење расправом обавља председник, који отвара,

⁴⁷ Вид. параграф бр.155 ст. 1и2. АЗПП

⁴⁸ Вид. параграф бр.158 ст. 1и2. АЗПП

⁴⁹ Вид. параграф бр.159.АЗПП

⁵⁰ Вид. параграфе бр.160-162.АЗПП

⁵¹ Вид. параграфе бр.163-167. АЗПП

⁵² Вид. параграф бр. 169. АЗПП

⁵³ Вид. параграфе бр 171-225. АЗПП

⁵⁴ Вид. параграфе бр.176-196.АЗПП

⁵⁵ Вид. параграфе бр. 176-179.АЗПП

води и закључује расправу, даје реч и може да је одузме, одређује лица која ће саслушати у поступку доказивања и саопштава одлуку већа⁵⁶.

Ако пред судом тече између именованих странака већи број поступака, са различитим тужиоцима, или различитим туженима, на основу одлуке (решења) већа (сената) ови спорови се могу *сиојити*, ако се може основано очекивати да ће се спорови поједноставити и смањити трошкови поступка⁵⁷. Председник закључује расправу ако сенат (судско веће) нађе да је на основу изведених доказа чињенично стање расправљено тако да је сазрело за одлучивање⁵⁸. Ако је странка овлашћена на жалбу против решења, посебно поводом форме процесне радње, касније се не може на те пропусте позивати⁵⁹.

Трећи наслов садржи одредбе о *одржавању реда* на расправи⁶⁰. Председник се стара о одржавању реда приликом усмене расправе. Овлашћен је да одстрани (ако је потребно уз помоћ полиције) лица која својим неумесним понашањем сметају спровођењу поступка.

Четврти наслов уређује *поравнање*⁶¹. Суд у току било које фазе усмене расправе и стања спора може на предлог странке или по службеној дужности, путем добронамерног пружања помоћи у решавању спора, спровести покушај поравнања о појединим спорним питањима. Ако се суду чини сврсисходним, он може указати странкама на могуће решење спора, ради отклањања даљих конфликта. Ако дође до поравнања, његова садржина се уноси у записник. У циљу покушаја поравнања, странке могу да се обрате овлашћеном или траженом судији. У случају да покушај не успе, наставља се парница. У поступку покушаја поравнања, предлози и захтеви странака везано за разрешење спора, односно захтеви или предлози за покривање трошкова поступка се уносе у записник о поравнању⁶².

Пети наслов је посвећен прописима о вођењу *записника* са усмене расправе⁶³. О свакој усменој парничној радњи суд је дужан да састави записник који садржи податке о суду односно о имену судије, записничара или преводиоца, податке о месту и времену предузимања радње, податак о томе да ли је била присутна или искључена јавност, податак о именима странака и заступника, као и кратак опис предмета спора⁶⁴. Поводом закључака суда у вези са записником није допуштена посебна жалба,⁶⁵ али странка поводом

⁵⁶ Вид. параграфе бр.180-186.АЗПП

⁵⁷ Вид. параграфе бр. 187-192.АЗПП

⁵⁸ Вид. параграф бр.193. ст. 1.АЗПП

⁵⁹ Вид. параграф бр.196. ст. 1.АЗПП

⁶⁰ Вид. параграфе бр. 197-203.АЗПП

⁶¹ Вид. параграфе бр.204-206.АЗПП

⁶² Вид. параграф бр.204. ст. 1и2.АЗПП

⁶³ Вид. параграфе бр.207-217.АЗПП

⁶⁴ Вид. параграф бр. 207. ст. 1 тач. 1-3, ст. 2и3. АЗПП

⁶⁵ Вид. параграф бр.214.ст. 1. АЗПП

података унетих у записник има право на приговор. Суд је дужан да записник прочита странкама. Странкама је допуштен увид у садржину сваке тачке записника. Ако је странка приговорила некој тачки записника, суд је дужан да састави о томе допунски записник. Приговор на записник може поднети и адвокат. Тек после тога се записник потписује од стране странака. Садржина записника и прилога се имају узети у обзир по службеној дужности⁶⁶.

Шести наслов регулише одредбе о *процесним акцијама*. Свака страна, ради образложења својих предлога има право да узме у обзир писмене поднеске противника. Уз сагласност странака, увид у акте могу имати и трећа лица⁶⁷.

Седми наслов садржи одредбе о *процесним казнама*⁶⁸ Осми наслов садржи одредбе о томе, да се за време *празника рокови прекидају*⁶⁹.

Други део закона је посвећен регулативама о поступку пред **простепеним судом**⁷⁰. Први одсек регулише *посебан донос до доношења пресуде*⁷¹. Први наслов је посвећен *тужби, одговору на тужбу (припремни донос) и доносима оводом странака*.⁷²

Тужба мора имати тачно одређени захтев, јасан и потпуни навод чињеница на којима се заснива захтев тужиоца у погледу главног и споредног захтева, исто тако треба да се појединачно и тачно наведу доказна средства којима тужилац жели да потврди његове чињеничне тврдње и које предлаже да се у поступку узму у обзир. Ако надлежност зависи од вредности спора, тужба мора да садржи и назначење вредности предмета спора. У погледу осталих услова, сходно вреде правила општих прописа о припремним писаним поднесцима. Више захтева према истом туженом, чак и онда ако су из различитих основа, могу се обухватити једном тужбом, ако је 1. поступајући суд надлежан за сваки од захтева; 2. ако је за сваки захтев предвиђена иста врста поступка⁷³.

Може се у истој тужби поднети *захтев за утврђивање* постојања или непостојања једног правног односа, или права, за признање истинитости исправе или утврђивање неистинитости исте, под условом да тужилац има правни интерес да се одређени правни однос или право или истинитост исправе, утврди путем судске одлуке⁷⁴

⁶⁶ Вид. параграфе бр.211-217. АЗПП

⁶⁷ Вид. параграфе бр. 218-219. АЗПП

⁶⁸ Вид. параграф бр. 220. АЗПП

⁶⁹ Вид. параграфе бр.221-223. АЗПП

⁷⁰ Вид. параграфе бр.226-430. АЗПП

⁷¹ Вид. параграфе бр.216-389 АЗПП

⁷² Вид. параграфе бр. 226-265. АЗПП

⁷³ Вид. параграф бр.227. ст. 1. АЗПП

⁷⁴ Вид. параграф бр.228. АЗПП, Вид. Марија Салма, „Чињенице као предмет деклараторне тужбе”, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 2/2013, 188.

У тужбеном предлогу треба навести оне исправе које се налазе код туженог, код јавног органа (нотара), као и сведоке.⁷⁵

Када се тужба достави туженом наступа *литиспенденција* (Rechtsanhängigkeit). Она има за последицу да се за време трајања *литиспенденције* не може посупити по истом захтеву пред другим судом⁷⁶.

Преиначење тужбе је могуће до наступања литиспенденције путем проширења захтева, под условом да се тиме не искључује надлежност поступајућег суда. Након наступања литиспенденције преиначење је допуштено уз сагласност туженог. Сагласношћу туженог са преиначењем суд ће задржати надлежност иако за преиначену тужбу иначе не би био надлежан, уколико је надлежност уговорена или ако су разлози ненадлежности отклоњени. Не сматра се преиначењем ако су без промене основа тужбеног захтева измењене чињеничне основе тужбе, као и ако су тиме повезани докази измењени, употпуњени, појашњени или побољшани. Такође се не сматра преиначењем тужбе, ако је без измене основа тужбеног захтева, тужбени захтев у погледу главног захтева у односу на споредни захтев ограничен или ако се уместо првобитног траженог предмета тражи неки други предмет. Али, сматра се преиначењем, ако је дошло до промене странака. Нарочито ако је првобитно означење странака било исправно, али је дошло до промене субјективитета, нпр. код предузећа. У том случају се промена констатује и по службеној дужности⁷⁷.

Међупредлоз за утврђење (инцидентни захтев) тужилац може, без сагласности туженог поднети до закључења усмене расправе, да би се утврдило постојање или непостојање неког права или правног односа, од кога у целини или у делу зависи одлука о тужбеном захтеву.⁷⁸

Тужба се без сагласности туженог може *повући* до подношења одговора на тужбу. Ако је одговор пропуштен, тужба се може повући без сагласности туженог, до окончања усменог поступка. Повлачење тужбе се остварује путем писмена која се има доставити туженом или путем усмене изјаве дате на расправи. Основна правна последица повлачења тужбе је у томе да се од тада сматра као да тужба није ни поднета. Ако се странке другачије не споразумеју тужилац би требало да надокнади туженом све процесне трошкове, у преклузивном року од четири недеље рачунајући од времена подношења предлога суду ради повлачења тужбе. О предлогу за накнаду трошкова одлучује председник већа својим решењем. Повучена тужба се може поново поднети под условом да у складу са одребама закона, право у међу-

⁷⁵ Вид. параграф бр.229. ст. 1 тач.1-3.АЗПП

⁷⁶ Вид. параграф бр. 232 ст. 1 и 233 ст. 1.АЗПП

⁷⁷ Вид. параграф бр.235.АЗПП

⁷⁸ Вид. параграф бр. 236 ст. 1.АЗПП

времену није престало.⁷⁹ Последице повлачења наступају и у случајевима када се тужба у смислу одредаба закона има сматрати повученом⁸⁰.

Одговор на тужбу спада у ред припремних парничних радњи и остварује се писмено. Одговор мора да садржи одређени захтев и уколико се захтев тужбе оспорава, имају се поднети приговори, навести све чињенице и околности на којима се приговори туженог заснивају као и доказна средства путем којих тужени има намеру током поступка да потврди своје чињеничне тврдње. Одговор на тужбу може садржати приговор у погледу недостајуће надлежности домаћег судовања, приговор у погледу недопуштености редовног правног пута, приговор у погледу недостатка стварне и месне надлежности суда, приговор литиспенденције, приговор да је о захтеву већ одлучено правоснажном пресудом и због недостатка процесних претпоставки. Одговор може садржати именоване претходника, предлог за обезбеђење процесних трошкова и ради признања тужбеног захтева⁸¹.

Поступак поводом платног налога се предвиђа у случају када се тужбени захтев подноси поводом новчаног потраживања чији износ не прелази 75 000 ЕУР-а. Тада ће суд, без претходног заказивања усмене расправе и без саслушања туженог, ако тужени није поднео приговор издати налог за исплату. Налог за исплату не може се наредити ако 1. је тужба повучена; 2. ако захтев тужбе на основу података из тужбе очигледно није утужив или није доспео; или ако је завистан од противпотраживања; 3. ако тужени има место становања или боравка у иностранству; 4. ако тужба није потпуна⁸². Ако Уредбом ЕУ о обавези увођења европског платног налога није другачије уређено у погледу захтева предмета спора вреде свакодобно важећи прописи о поступку⁸³. За спровођење платног налога је искључиво надлежан окружни привредни суд у Бечу. Предлог за издавање европског платног налога се изједначава са тужбом.⁸⁴

Истовремено са пријемом одговора на тужбу, председник сената(већа) коме је упућена правна ствар одређује *припремно рочиште* за усмену расправу. Припремно рочиште за усмену расправу треба тако уредити да странке након пријема позива имају на располагању најмање рок од три недеље ради припреме за расправу. Припремно рочиште је део поступка усмене расправе и служи за: 1. одлучивање о процесним приговорима; 2. излагању странака; 3. разјашњењу предлога у погледу предмета спора и права и у правном смислу; 4. предузимању мера за покушај поравнања, а у случају да не успе, упо-

⁷⁹ Вид. параграф бр.237. АЗПП

⁸⁰ Вид. параграф бр.238. АЗПП

⁸¹ Вид. параграф бр. 239. АЗПП

⁸² Вид. параграф бр.244ст. 1-2. АЗПП

⁸³ Вид. Уредбу ЕУ бр.1896/2006АВ1 Nr. L 399 од 30.12. 2009. г., стр. 1

⁸⁴ Вид. параграф бр.252 ст. 1-7. АЗПП

знавању са даљим током поступка и саопштењу процесног програма; 5. ако је то сврсисходно – оно служи саслушању странака ради припреме за спровођења даљег поступка. Странке и њихови заступници би требало да воде рачуна да се до припремног рочишта темељно и детаљно упознају са предметом спора, као и да се припреме на евентуалну могућност поравнања⁸⁵.

Наставак поступка поводом спора⁸⁶ остварује се према правилима о усменом поступку и обухвата разматрање чињеничних и правних предлога, спровођење поступка доказивања, разматрање резултата доказног поступка. За време тока усмене расправе тужени може да поднесе без сагласности тужиоца, предлог за утврђивање. У првостепеном поступку пред судијом појединцем може се поднети предлог да се у пресуду унесе да је о правној ствари која иначе спада у надлежност специјалног, трговинског суда ипак одлучио суд опште надлежности.

Други наслов садржи опште одредбе о доказима и о доказном *испитују*⁸⁷. Чињеничне тврдње једне стране не треба доказивати ако се је о њима, у припремном поступку, у писаном облику, изјаснила друга страна у смислу да их је прихватила. Чињенице које су општепознате као и оне које закон предпоставља, не треба доказивати. Важеће право у другом делу земље, обичајно право, се имају доказивати ако су они непознати суду. О тим правним нормама, поред доказа странака суд се може обавестити по службеној дужности преко министарства правосуђа. Ако се захтев односи на накнаду штете, суд може одлучити о њеној висини на основу слободне процене ако је доказивање скопчано са несразмерним тешкоћама и трошковима. Ако странка има обавезу да неку чињеницу учини вероватном, може се послужити свим доказним средствима. Суд ће изричито одбити извођење доказа које су предложиле странке ако му се учине небитним. Суд ће извести у току поступка оне доказе за које сматра да су битни. Суд може извести доказ преко замољеног суда који ће резултате доставити путем уређаја за тонско и оптичко снимање, водећи рачуна о економичности поступка.⁸⁸ Председник сената(већа) се стара о позивима који се имају упутити свим лицима ради предузимања доказа. У случају саслушања малодобног лица суд ће водити рачуна о вољи малодобног, о његовој доби и интелектуалном развоју, и о блискости са процесном странком. Суд може одлучити да ангажује стручњака⁸⁹. Против решења суда о извођењу доказа није допуштена жалба. Закон садржи и одредбе о извођењу доказа у иностранству, по коме суд може да замоли надлежни инострани суд ради извођења доказа.

⁸⁵ Вид. параграфе бр. 257 и 258. АЗПП

⁸⁶ Вид. параграфе бр. 259-265. АЗПП

⁸⁷ Вид. параграфе бр. 266-291ц. АЗПП

⁸⁸ Вид. параграф бр. 277 измена, ВГВІ І2009/30.

⁸⁹ Вид. параграф бр. 289/б ст. 1и2. АЗПП

Трећи наслов садржи одредбе о извођењу доказа путем *исправа*.⁹⁰ Исправе које потичу од јавног органа и састављене су у одговарајућој форми, на папиру или у електронском облику, унутар належности органа (јавне исправе) представљају потпуни доказ о томе шта јавни орган тврди. Исто доказно дејство имају и друге исправе које су посебним прописима признате као јавне исправе. Ако странка тврди да се исправа налази код противника суд може, на предлог странке, наложити решењем другој страни да исправу преда на увид суду⁹¹. Подношење исправе се може одбити: 1. ако садржи податке о породичном животу; 2. ако би се предавањем исправе повредила част; 3. ако би се упознавањем са садржином исправе треће лице изложило порузи или кривичном поступку; 4. ако би предаја исправе представљала повреду државне тајне; 5. или из других значајних разлога који оправдавају одбијање предаје исправе⁹². Закон надаље садржи прописе о подношењу исправе од стране трећег лица⁹³ о доказивању истинитости садржаја исправе при чему јавне исправе имају карактер апсолутног доказа, доказивање путем поређења исправа ради утврђивања аутентичности спорних исправа, о обавези суда да чува поднете исправе, о могућности тражења да се истрошена исправа обнови у смислу да тако може послужити као доказ. У којој ће мери споменици, гранични знаци и слични знаци бити прихваћени као докази суд ће одлучити на основу брижљиве процене⁹⁴.

Четврти наслов је посвећен правилима о *сведоцима*.⁹⁵ Не могу сведочити лица која су неспособна за расуђивање, односно, која нису у стању да схвате догађај о коме би требало да сведоче, лица која су у обављању службене делатности дужна да информације до којих су дошли чувају као службену или професионалну тајну. Затим, не може сведочити ни медијатор ако је пре парничног поступка вођен поступак медијације у складу са посебним законом,⁹⁶ у погледу поверљивих чињеница које су медијатору саопштиле странке у току овог поступка. Исказ сведока се може одбити ако је сведок у блиском сродству са странком, ако је сведок брачни друг странке, родитељ, дете странке, усвојилац или усвојеник странке, ако би се изјавом сведок изложио животної опасности или кривичном гоњењу, ако би изјавом сведока, њему блиска лица била изложена непосредном имовинскоправном ризику, итд.⁹⁷ Сведок може да одбије у целини или делу сведочење уз навођење разлога за

⁹⁰ Вид. параграфе бр.292-319.АЗПП

⁹¹ Вид. параграф бр. 303 ст. 1.АЗПП

⁹² Вид. параграф бр.305 ст. 1 тач.1-5.АЗПП

⁹³ Вид. параграфе бр.308-309.АЗПП

⁹⁴ Вид. параграфе бр. 310-318.АЗПП

⁹⁵ Вид. параграфе бр. 320-350.АЗПП

⁹⁶ Вид. Закон о медијацији, *Zivilrechts-Mediation Gesetz, BGBI I. Nr. 29/2003*

⁹⁷ Вид. параграф бр. 321 тач.1-6. АЗПП

одбијање. Све околности, везане за исказ сведока укључив и његову веродостојност, цени суд по слободној процени. Закон садржи и одредбе а сведоцима-вештацима⁹⁸

Пети наслов садржи правила о *вештацима*⁹⁹. Након саслушања странака, ако суд нађе да су потребни вештаци, одредиће једног или више вештака ради давања стручног мишљења из области која није позната суду.

Шести наслов регулише *увиђај*¹⁰⁰ који се предузима по предлогу или по службеној дужности ако је неопходно да суд стекне директан увид на месту догађаја, у случају потребе, могуће је ангажовање и вештака.

Седми наслов регулише предузимање доказа путем *саслушања сйрана ка* о спорним питањима, које се може иницирати по предлогу или службеној дужности.¹⁰¹

Осми наслов садржи одредбе о *обезбеђењу доказа* према којима се предвиђа да суд може на предлог странке, да предузме мере обезбеђења доказа у свакој фази поступка, ако постоји опасност да доказ без предузимања тих мера нестане, или ако се оцени да би доказивање било знатно отежано.¹⁰²

Други одсек садржи одредбе о *йресудама* и *решењима* суда.¹⁰³ Када је предмет спора, на основу спроведених парничних радњи и изведених доказа сазрео за одлучивање, суд ће донети пресуду (*коначна йресуда – Endurteil*).¹⁰⁴ *Делимична йресуда* се доноси о делу захтева које је сазрео за одлучивање, ако је тај захтев постао неспоран, или изричито признат. Делимична пресуда се може донети и онда ако је поводом спора поднета противтужба, уколико је захтев из тужбе или противтужбе сазрео за одлучивање. Свака делимична пресуда у погледу правних лекова или извршења се сматра као самостална пресуда.¹⁰⁵ *Међу йресуда*¹⁰⁶ се доноси ако је тужбени захтев оспораван и у висини и у правном основу, а током поступка је сазрео за одлучивање оспоравани део о основ. Суд тада може да одлучи о основаности основа тужбеног захтева. *Пресуду због йроуцйиња йужжоца* (*Urteil auf Grund von Verzicht*) суд доноси на основу предлога туженог ако тужилац на усменој расправи учини пропуст у погледу тужбеног захтева који је предмет расправљања. Тада суд доноси пресуду о одбијању тужбеног захтева због пропуштања тужжоца¹⁰⁷.

⁹⁸ Вид. параграф бр.350.АЗПП

⁹⁹ Вид. параграфе бр. 351-366.АЗПП

¹⁰⁰ Вид. параграфе бр.368-370.АЗПП

¹⁰¹ Вид. параграфе бр.371-383.АЗПП

¹⁰² Вид. параграфе бр.384-389.АЗПП

¹⁰³ Вид. параграфе бр. 390-430.АЗПП

¹⁰⁴ Вид. параграф бр.390 ст. 1.АЗПП

¹⁰⁵ Вид. параграфе бр.391-392.АЗПП

¹⁰⁶ Вид. параграф бр.393.АЗПП

¹⁰⁷ Вид. Марија Салма, „Пресуда због изостанка”, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2012, 145.

Ако се пропуштање односи само на један од више захтева или само на један део захтева може се донети делимична пресуда по основу пропуштања.¹⁰⁸ *Пресуда на основу њризнања* се доноси онда ако је поводом тужбе поднете против туженог, тужени на усменом делу раправе признао целину или део захтева. Суд тада на предлог тужиоца доноси пресуду на основу признања.¹⁰⁹ *Пресуда због њроушцаиња њуженога* (*Versäumnungsurteil*) се доноси ако тужени није благовремено одговорио на тужбени захтев. Тада ће суд на предлог тужиоца донети пресуду због пропуштања. У том случају се узимају за истините чињеничне тврдње тужиоца везане за предмет спора, уколико нису у противности са расположивим доказима, те се на основу тога усваја захтев тужиоца.¹¹⁰ О предлогу за доношење пресуде због пропуштања тужиоца или туженог или пресуде због признања одлучује председник сената (већа). Закон садржи детаљне прописе о *садржини њресуде*.¹¹¹ Пресудом се одлучује о свим предлозима који се односе на главни захтев. Ако се тужбени захтев односио на извршење неке радње (престације), пресуда која обавезује на ту радњу је допуштена ако је обавеза доспела до доношења пресуде. Код захтева за издржавање такође се тражи доспелост потраживања у време доношења пресуде. Код захтева за новчану ренту због проузроковања смрти, оштећења тела или неоснованог лишења слободe суд може предузети обезбеђење потраживања за убудуће ако се суду учини да је то очигледно неопходно. Ако суд нађе да је странка која је изгубила спор злонамерно одуговлачила поступак, може на предлог странке која је успела у спору да осуди другу странку на накнаду штете.¹¹² Ако је више спорова спојено у заједнички поступак може се донети једна заједничка пресуда. Одлуке које се не могу више нападати правним леком су *њравноснажне*. Правноснажност пресуде се има узети у обзир по службеној дужности.¹¹³ Писмени састав пресуде¹¹⁴ мора да садржи: 1. означање суда, име и презиме судије који је учествовао у састављању пресуде; 2. податке о странкама са њиховим именима и презименима; о њиховом занимању, месту становања као и страначком својству; означање њиховог заступника, а у правним стварима статусних спорова поред тога и дан, место рођења странака, у посебним случајевима и место становања; 3. изреку пресуде; 4. образложење пресуде. Изрека и образложење се морају видно издвојити. Пресуда због пропуштања или због признања се доноси у скраћеној

¹⁰⁸ Вид. параграф бр. 394 ст1 и 2. АЗПП

¹⁰⁹ Вид. параграф бр.395. АЗПП

¹¹⁰ Вид. параграф бр.396 ст. 1. АЗПП

¹¹¹ Вид. параграфе бр. 404-410. АЗПП

¹¹² Вид. параграфе бр. 406-408. АЗПП

¹¹³ Вид. параграф бр. 411. АЗПП

¹¹⁴ Вид. параграфе 417-428. АЗПП

форми Ако овај закон није што друго прописао, оне одлуке које се не доносе путем пресуде, као што су судске наредбе и мере доносе се у форми *решења* одн. *закључка* (Beschluss).¹¹⁵ Сви закључци донети од стране председника или сената (већа), током усменог поступка или доказног поступка, се морају доставити односно саопштити странкама.

Трећи део закона садржи одредбе о *иосџуику љред окружним судовима* (Bezirksgerichte).¹¹⁶ Ако у погледу поступка пред окружним судовима закон не садржи посебне одредбе, примењују се прописи о првостепеном поступку. Странке цивилиноправног спора се споразумно могу обратити било ком окружном суду ради закључивања поравнања путем медијације.¹¹⁷ У погледу поступка поводом *џлајноџ налоџа* пред окружним судом важе посебна правила, и то: За подношење захтева не постоји обавеза заступања од стране адвоката. Исто важи и за повлачење тужбе. Писани захтеви су поједностављени, довољно је да из писаног захтева проистиче намера за његовим подношењем. Захтев може бити дат и на записник¹¹⁸. Постоје посебна правила ЗПП-а у *сџоровима збоџ смеџања џоседа*. То су спорови код којих тужилац износи да је од стране туженог дошло до повреде (сметања) ранијег стања поседа и права и тражи од суда да обавезе туженог да успостави пређашње стање поседа, у року од тридесет дана од дана када је тужилац сазнао за сметање.¹¹⁹ На оваквој тужби, која се подноси у писаном облику мора се назначити да се ради о поступку због сметања поседа. Суд може наложити једану или више мера обезбеђења које су предвиђене Законом о извршењу и обезбеђењу. Код одређивања термина расправе води се рачуна о хитности. Одлука (рашење или закључак) се своди на констатцију стања пре повреде поседа и на обавезу сметаоца да успостави пређашње стање. Постоје и посебни прописи ЗПП-а за *брачне сџорове*.¹²⁰ У поступцима поводом брачних спорова који немају за предмет спор о имовини, суд ће затражити да се на његов позив супружници лично одазову. Јавност је искључена. Предмет спора може бити захтев за проглашење брака ништавим. Такође, може се захтевати од суда и утврђивање постојања или непостојање брака. Ако се тужилац не појави на рочишту за усмену расправу, на предлог туженог се има сматрати да је тужба повучена. Пре заказивања расправе о разводу суд заказује рочиште за мирење. Покушај мирења се може остварити у било којој фази поступка.

¹¹⁵ Вид. параграфе бр. 425-430. АЗПП

¹¹⁶ Вид. параграфе бр. 431-460. АЗПП

¹¹⁷ Вид. параграфе бр. 433а-447 измена АЗПП-а, BGBI I 2011/21.

¹¹⁸ Вид. параграф бр.448. АЗПП

¹¹⁹ Вид. параграфе бр.454-459. АЗПП

¹²⁰ Вид. параграф бр.460. тач.1-11. АЗПП

Четврти део закона је посвећен *правним лековима* (Rechtsmittel).¹²¹ Жалба (Berufung)¹²² се подноси против првостепене пресуде у року од четири недеље од дана достављања пресуде. Први одсек уређује *жалбу* против првостепене пресуде. Жалба се подноси писменим путем преко суда прве инстанце. Благовременим подношењем жалбе прекида се наступање правноснажности и извршности у оспореним деловима пресуде. Жалбени спис мора да садржи, поред осталих потребних елемената писменог захтева: 1. Означење жалбеног суда; 2. означење пресуде против које се подноси жалба; 3. изјаву жалиоца у ком делу побија пресуду; 4. чињеничне податке и средства доказивања којима се може доказати истинитост жалбених навода односно основаност жалбе; ако жалба није поднета преко записника, мора садржати и потпис жалиоца, односно његовог заступника. Други одсек регулише *ревизију*¹²³ која се подноси против одлуке другостепеног суда. Она је допуштена само онда ако одлука зависи од правног питања материјалног права или примене правила поступка, и то у случају када се они тичу остваривања јединства права, правне сигурности и развоја права, као нпр. ако је другостепени суд одступио од праксе Врховног суда. Редовна ревизија није допуштена ако вредност предмета спора не прелази износ од 5000 ЕУР-а. Ревизија се подноси писменим путем преко суда прве инстанце. Ревизиони рок износи четири недеље од дана достављања одлуке другостепеног суда. Продужење рока није допуштено. Благовременим подношењем ревизије одлаже се наступање правноснажности и извршности нападнуте пресуде, у обиму ревизионог предлога, све до одлуке о овом правном леку.¹²⁴ Ванредна ревизија је допуштена ако вредност предмета спора прелази 30.000 ЕУР-а. Подношењем ванредне ревизије не одлаже се наступање извршности, већ само правноснажности.¹²⁵ Противнику ревизије стоји на располагању принудни рок у трајању од четири недеље почев од дана достављања ревизионог списка да поднесе одговор на ревизију. Приликом испитивања допуштености ревизиони суд није везан за изреку пресуде другостепеног суда. Трећи одсек је посвећен *жалби* *прошив* *процесних одлука* суда (Rekurs).¹²⁶

Пети део регулише ванредне правне лекове, тј. *тужбу за проглашење правноснажне судске одлуке ништивом*, односно *захтеву за обнову правосудја*.¹²⁷ Тужба за поништај правноснажне судске пресуде се може поднети ако је 1. Поступајући судија био у спору искључен по сили закона; 2. када једна

¹²¹ Вид. параграфе бр.461-547. АЗПП

¹²² Вид. параграфе бр.461-501. АЗПП

¹²³ Вид. параграфе бр.502-513. АЗПП

¹²⁴ Вид. параграф бр. 505. ст. 3.

¹²⁵ Вид. параграф бр. 505 ст. 4 као и BGBL I 2009/52.

¹²⁶ Вид. параграфе бр.514-528/а

¹²⁷ Вид. параграфе бр.529-547. АЗПП

страна у поступку није била заступљена од стране законског заступника. Предлог за понављање поступка странка може поднети: 1. ако је исправа на којој је одлука заснована кривотворена; 2. ако је сведок или вештак дао нетачну изјаву; 3. ако је пресуда заснована на превари, присили, фалсификованој исправи која има карактер јавне исправе или судски кажњивој радњи заступника странке; 4. ако је суд повредио службене обавезе на судски кажњив начин.

Шести део садржи прописе о *йосебним йарничним йосйуицима* и то о поступку по европским правилима о споровима мале вредности,¹²⁸ поступаку поводом меничних потраживања,¹²⁹ поступаку по споровима у вези уговора о промету непокретности,¹³⁰ као и арбитражно решавање спорова.¹³¹

Закључне напомене

У овом раду смо анализирали правила аустријског Закона о парничном поступку. Иако је донет још 1895. године, он је још увек у важности. Трајност закона указује на високу вредност овог законодавног дела. Овај закон је значајно утицао на средњевропска и источно европска процесна права. ЗПП Аустрије, иако је сачувао своје основе, је од времена доношења до данас, доживео бројне измене, укључив и измене које су настале крајем XX и почетком XXI века. Новије измене су настале под утицајем заједничког европског процесног права и тичу се надлежности, извршавања одлуке, поступка поводом платног налога, посебних парничних поступака (нарочито радних спорова), као и ванпарничног поступка. Аустријско цивилно процесно право је као нормативни систем, са пратећом богатом литературом и креативном судском праксом, утицало и на српско право које је у систему и појединим институтима преузело решења аустријског права. У раду се даје преглед система и основних института грађанског парничног поступка Аустрије: тужба, одговор на тужбу, припремно рочиште, усмена расправа, доказна средства и доказни поступак, одлуке суда. Циљ је да се важећа садржина ЗПП-а сагледа у контексту реформе српског Закона о парничном поступку.

Аустријско грађанско процесно право је засновано на принципу страначке диспозитивности. Странке, пре свега тужилац слободно располаже спором: може да поднесе или не поднесе тужбу, може тужбу повући, преиначити је. У свакој фази поступка може се поравнати са туженим. Начело

¹²⁸ Вид. параграфе бр. 548. АЗПП, Вид. Марко Кнежевић, „О жалби против пресуде у поступку у спору мале вредности”, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 4/2012, 397.

¹²⁹ Вид. параграфе бр.555-559. АЗПП

¹³⁰ Вид. параграфе бр.560-576. АЗПП

¹³¹ Вид. параграфе бр.577-618. АЗПП

непосредности се испољава у свакој фази поступка. Начело контрадикторности се испољава у правилима о одговору на тужбу у могућности туженог да изнесе приговоре, предлоге како у писаној, припремној фази тако и у усменој, расправној фази поступка. И тужилац и тужени могу поднети предлог за утврђење ако им се чини да од постојања права или правног односа или истинитости или неистинитости исправе зависи исход спора у њихову корист. ЗПП садржи и правила о спајању више захтева поднетих према истом туженом и за случај да су захтеви из различитих правних основа, у циљу убрзања поступка. Такође, Закон садржи и принцип економичности који се испољава кроз правила о извођењу доказа од стране замољеног суда, правила да суд може у случају новчаног потраживања за накнаду штете, о њеној висини, одлучи по слободној процени ако је њено тачно утврђивање скопчано са нарочитим тешкоћама и несразмерно високим трошковима. Код поравнања аустријски ЗПП прихвата правило да се споразум странака уноси у записник, што значи да је прихваћена теорија да је поравнање акт странака а не суда, разуме се, са процесноправним дејством, који доводи до окончања поступка. У доказном поступку прихватају се класична доказна средства, као што је саслушање странака, увид у исправе, саслушање сведока поводом чињеничних тврдњи, или вештака, у случају потребе за нарочитим знањима од значаја за чињенична утврђења, којима суд не располаже. Доказе може предложити и тужилац и тужени у прилог својих тврдњи, али је суд тај, који одређује који ће се од предложених доказа у доказном поступку извести, водећи рачуна о њиховој релевантности у погледу предмета спора. На суду је да оцени доказе. Суд о захтеву одлучује пресудом, а о процесним аспектима захтева решењем. Већина ових начела је прихваћена и у домаћем позитивном праву, односно доктрини.

Marija M. Salma, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
M.Salma@pf.uns.ac.rs

Analysis of the Evolution and Current Status of the Austrian Civil Procedural Law

Abstract: *The paper analyses the rules contained in the Austrian Civil Procedure Act. Although this act was adopted back in 1895, it is still in force. This continuity is a proof of the great value of this legislative document. This Act has had a significant influence on the Central and Eastern European procedural laws. From the period of its enactment, despite preserving its fundamental components, the Austrian Civil Procedure Act has been through a number of modifications, including the amendments that were introduced towards the end of 20th and in early 21st century. More recent modifications are a result of the influence of common European procedural law and concern the issues like jurisdiction, enforcement of decisions, proceedings concerning payment orders, special litigations, non-contentious proceedings. The Austrian civil procedural law, as a normative system, accompanied by a rich literature and creative judicial practice, has influenced the Serbian law, whose system and particular institutes have accepted the solutions contained in the Austrian law. The paper gives an overview of the systems and basic institutes of the Austrian civil procedure: complaint, response to the complaint, preliminary hearing, main hearing, evidence and evidentiary hearing, court's ruling. The aim is to consider the existing contents of the Austrian Civil Procedure Act in the context of reforms of the Serbian Civil Procedure Act.*

Keywords: *Austrian Civil Procedure Act, complaint, response to the complaint, main hearing, petitions, presentation of evidence, verdict, legal remedies.*

Датум пријема рада: 19.09.2016.